

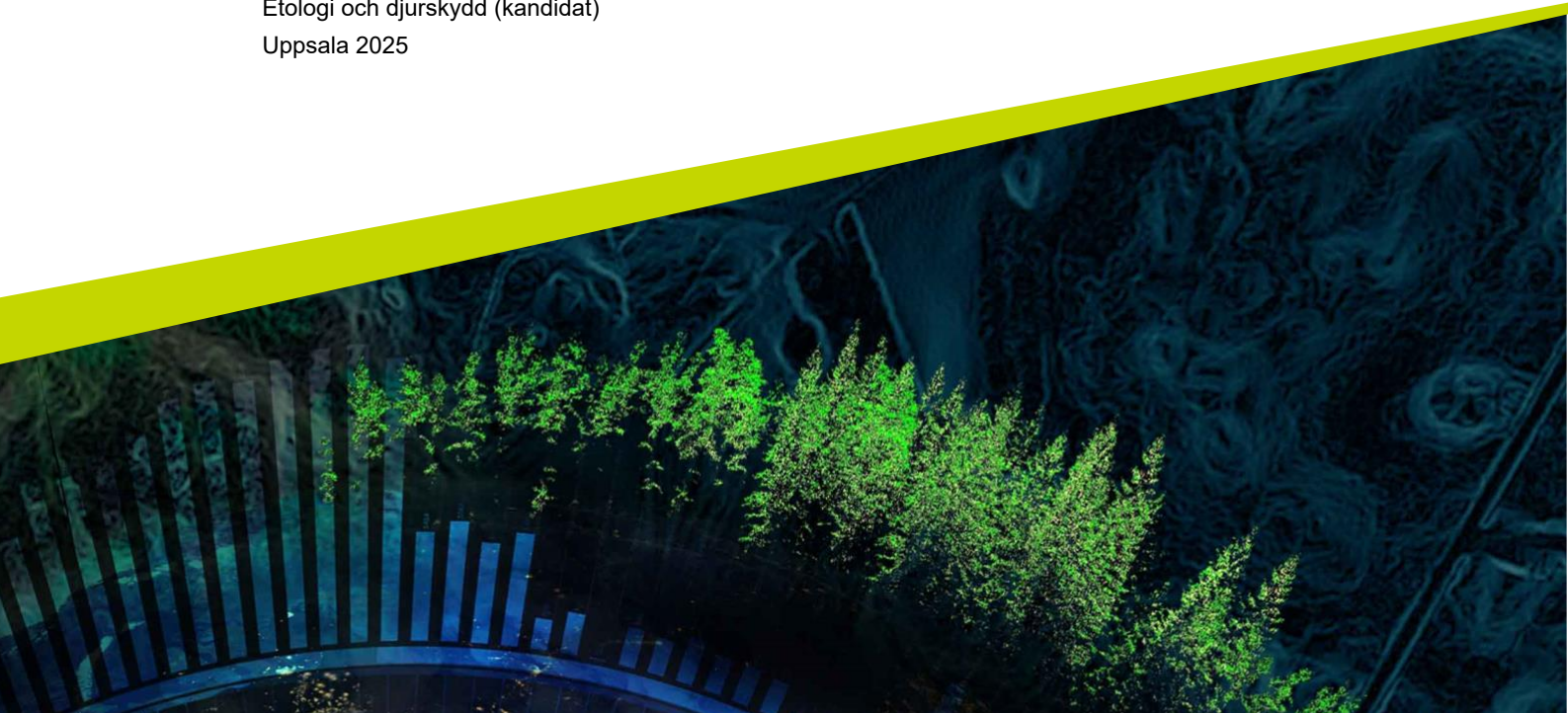

När är en djurskyddsanmälan befogad och inte?

- En studie av anmälningar inkomna till Jönköpings länsstyrelse under 2024

Elin Holmberg

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Etologi och djurskydd (kandidat)
Uppsala 2025

När är en djurskyddsanmälan befogad och inte? En studie av anmälningar inkomna till Jönköpings länsstyrelse under 2024

When Is an Animal Welfare Complaint Justified? A study of Reports Submitted to the County Administrative Board of Jönköping in 2024

Elin Holmberg

Handledare:	Frida Lundmark Hedman, SLU, institution för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Bitr. handledare:	Eva Udén, Länsstyrelsen Jönköping
Examinator:	Jenny Yngveson, SLU, institution för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i biologi, G2E
Kurskod:	EX0867
Program/utbildning:	Etologi och djurskydd (kandidat)
Kursansvarig inst.:	Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2025
Nyckelord:	djurskyddsanmälan, djurskyddskontroll, länsstyrelsen, offentlig kontroll, befogade anmälningar, obefogade anmälningar

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakultet för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institution för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Abstract

To ensure proper animal welfare in Sweden, the county administration boards (CABs) serve an important role through enforcing regulation and performing inspections. Resources need to be divided on both routine and complaint inspections in a way that generates the most benefit. This means avoiding placing said resources on inspections that are deemed unnecessary. This study was performed to assist the CAB in Jönköping in prioritising complaints through finding potential patterns between complaints and whether they were legitimate or not. From the Jönköping CAB 126 complaints along with respective inspection reports were gathered, all of which had led to a physical inspection in 2024. These were organised and points of interest such as level of detail, kind of animal, number of animals and anonymity was compared to outcome. The results showed no concrete connections based on individual parameters, but that individual factors such as specific animal species, are more common in specifically legitimate or illegitimate reports. The number of anonymous complaints (in percentage) was about the same regardless of outcome, which indicates that anonymity most likely is not an indicator of any specific outcome. Why complaints were deemed illegitimate in their report was also investigated. It was found that a *minority* of the illegitimate reports were entirely unfounded, while the majority had some form of justifiability or that no actual control and/or inspection could be performed. This points a spotlight on those illegitimate reports includes complaints both justified and not.

Keywords: animal welfare complaint, animal welfare control, County Administration Boards, justified complaints, unjustified complaints

Innehållsförteckning

Figurförteckning.....	6
Förkortningar.....	7
1. Introduktion	8
1.1 Djurskyddslagstiftning	8
1.2 Ansvariga myndigheter	8
1.3 Djurskyddskontroller	9
1.3.1 Efter en djurskyddskontroll	9
1.3.2 Rutinkontroller	10
1.3.3 Klagomålskontroller	11
2. Syfte	15
3. Material och metod	16
3.1 Djurskyddsanmälningar inkomna till länsstyrelsen	16
3.2 Uppgifter som registrerades från anmälningarna	16
3.2.1 Hur anmälan inkom till Länsstyrelsen	16
3.2.2 Anmälaren	16
3.2.3 Djurslag	17
3.2.4 Antal djur	17
3.2.5 Anmälda brister	17
3.2.6 Upprepade brister	17
3.2.7 Detaljnivå	17
3.2.8 Lex-Maja	18
3.2.9 Iakttagelse	18
3.2.10 Kontakt	18
3.3 Uppgifter som registrerades från kontrollrapporterna.....	18
3.3.1 Utslag.....	18
3.3.2 Tid mellan anmälan och kontroll	18
3.3.3 Tidigare ärenden	19
3.3.4 Flera anmälningar.....	19
3.3.5 Orsak till ställningstagande	19
3.4 Uteslutna ärenden	20
4. Resultat.....	21
4.1 Frågeställning 1	21
4.1.1 Anmälningar från andra myndigheter	21
4.1.2 Anmälarens kontakt med djurhållaren.....	21
4.1.3 Detaljeringsnivå på anmälningarna	21
4.1.4 Typ av brister i anmälningarna	22
4.1.5 Tidigare ärenden	23

4.1.6	Hur anmälan inkommit till länsstyrelsen	24
4.2	Frågeställning 2	24
4.3	Frågeställning 3	25
4.4	Frågeställning 4	25
4.5	Frågeställning 5	26
5.	Diskussion	27
5.1	Frågeställning 1	27
5.1.1	Anmälningar från andra myndigheter	27
5.1.2	Kontakt med djurhållaren	27
5.1.3	Detaljeringsnivå och hur anmälan inkom till länsstyrelsen	27
5.1.4	Typ av brister i anmälan	28
5.1.5	Tidigare ärenden	29
5.2	Frågeställning 2	30
5.3	Frågeställning 3	30
5.4	Frågeställning 4	31
5.5	Allmänhetens intresse för djurskydd och djurvälstånd	32
5.6	Slutsats	34
6.	Populärvetenskaplig sammanfattning.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
7.	Tack	35
	Referenser	36
	Bilaga 1.....	39

Figurförteckning

Figur 1. Diagrammet visar andelen anmälningar där anmälaren haft kontakt med djurhållaren, där anmälaren inte haft kontakt med djurhållaren samt andelen där det ej var angivet i anmälan inom vardera kategorin; befogade och obefogade anmälningar (befogade n =79, obefogade n = 42).....	21
Figur 2. Diagrammet visar andelen anmälningar som kategoriserats inom de olika detaljnivåerna	22
Figur 3. Diagrammet visar fördelningen av de befogade och de obefogade webbfromulären i de olika detaljeringsgraderna.	22
Figur 4. Diagrammet visar fördelningen av de beskrivna bristerna som anmälningarna innehöll.	23
Figur 5. Diagrammet visar andelen ärende där djurhållaren varit känd av länsstyrelsen sedan innan	24
Figur 6. Diagrammet visar andelen anmälningar som länsstyrelsen tog emot inom varje kategori.	24
Figur 7. Diagrammet visar fördelningen av djurslag för de befogade och obefogade anmälningarna	25
Figur 8. Diagrammet visar fördelningen av de olika ställningstagandena för de obefogade anmälningarna.	26

Förkortningar

Förkortning	Betydelse
DF	Djurskyddsförordningen (2019:66)
DL	Djurskyddslagen (2018:1192)

1. Introduktion

Vi människor håller djur på många olika vis; inom lantbruket, i laboratorier och i våra hem. Oavsett hur djuren hålls är det vår uppgift att se till att det finns ett gott djurskydd. En stor del av vårt djurskydd är de kontroller som länsstyrelserna genomför för att säkerställa att lagstiftningen följs. En del av dessa kontroller utgår från klagomål som kommer in från allmänheten och andra instanser.

1.1 Djurskyddslagstiftning

Inom EU finns det en del direktiv och förordningar som rör djurskyddet. Utöver dessa bestämmelser har Sverige ytterligare lagstiftning som till stor del har högre krav på djurskyddet än vad EU har (Animal Protection Index, 2020).

Djurskyddslagstiftningen i Sverige är uppbyggd av djurskyddslagen (2018:1192), hädanefter förkortad DL, djurskyddsförordningen (2019:66), hädanefter förkortad DF, samt flertalet föreskrifter.

Sveriges djurskyddslagstiftning grundar sig i djurskyddslagen (2018:1192). DL syftar till att säkerställa ett gott djurskydd och omfattar de djur som hålls av människan samt vilt levande djur som ingår i forskning (1 kap. 1–2 §§ DL). De grundläggande bestämmelserna i DL anger att djur ska skyddas mot onödigt lidande och sjukdom (2 kap. 1 § DL). Dessutom ska de hållas och skötas i en miljö som främjar deras välfärd, där de kan utöva naturliga beteenden samt där beteendestörningar förebyggs (2 kap. 2 § DL). Detta innebär att lagen är utformad för att förebygga brister i djurhållningen.

Djurskyddsförordningen är en kompletterande författning till DL (1 kap. 1 § DF). Regeringen är ansvarig för förordningen. Den innehåller något mer detaljerade och precisa bestämmelser än DL men innehåller även flertalet bemyndiganden om vad Jordbruksverket får föreskriva vidare om. Jordbruksverkets djurskyddsföreskrifter är uppdelade i djurslag samt användningsområde och innehåller detaljerade bestämmelser kring hur djuren ska hållas och skötas.

1.2 Ansvariga myndigheter

Jordbruksverket tillhör landsbygds- och infrastrukturdepartementet och är den centrala myndighet i Sverige som har ansvar för djurskyddet. Jordbruksverket har på uppdrag av regeringen bland annat ansvar för frågor som rör djurhållning och de ska säkerställa ett gott djurskydd (1 och 3 § förordning [2009:1464] med instruktion för Statens jordbruksverk). Som tidigare nämnt är det Jordbruksverket som har i uppdrag att meddela föreskrifter inom djurskydd (1 kap. 2 § tredje

stycket DF). Jordbruksverket fungerar även som en rådgivande och vägledande instans för länsstyrelserna (8 kap. 10 § DF).

Länsstyrelserna är regionala myndigheter. Dessa har i uppdrag att genomföra djurskyddskontroller (8kap. 1 och 6 §§ DL). Det är även länsstyrelserna som har i uppdrag att vidta lämpliga åtgärder vid brister i djurhållningen (8 kap. 5 § DL). Detta kan innebära att besluta om föreläggande, omhändertagande eller djurförbud (8kap. 9 § DL; 9 kap. 1 § DL). Länsstyrelsen kan även åtalsanmäla vid misstanke om brott mot djurskyddslagen eller misstanke om djurplågeri (8 kap. 5 § andra stycket DL).

1.3 Djurskyddskontroller

Det finns olika typer av djurskyddskontroller; rutinkontroller, grundvillkorskontroller och klagomålskontroller (Jordbruksverket, 2022) Rutinkontroller och klagomålskontroller beskrivs närmre här nedan.

Utöver att genomföra kontroller av befintliga djurhållningar ska länsstyrelsen även utföra kontroller hos djurhållare som till exempel ansöker om verksamhetstillstånd (6 kap. 4 § DL). Regelverken som styr djurskyddskontrollerna är Europaparlamentets och rådets förordning [EU] 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel [förordningen om offentlig kontroll]¹, härnäst kallad EU:s kontrollförordning, djurskyddslagen, djurskyddsförordningen samt Jordbruksverkets föreskrifter [SJVFS 2022:13] om offentlig djurskyddskontroll, saknr L 44, härnäst kallad L 44.

1.3.1 Efter en djurskyddskontroll

Efter en fysisk kontroll ska en kontrollrapport skrivas och resultatet ska föras in i DSK (Djurskyddskontrollregistret) (EU:s kontrollförordning; 5 § L 44). Innehållet i en kontrollrapport regleras i EU:s kontrollförordning och i 10 § L 44. Resultatet av kontrollen ska meddelas till djurhållaren i samband med eller i slutet av kontrollen (11 § L 44). Djurhållaren ska få ta del av kontrollrapporten snarast efter avslutad kontroll (11§ L 44). Sker kontrollen administrativt gäller inte samma regler. Mer information om detta går att läsa nedan under "Prioritering av klagomålskontroller".

¹ EUT L95, 7.4.2017, s. 1–142, Celex 32017R0625

Djurhållaren får yttra sig över de beslut som tas av länsstyrelsen. Eftersom en kontrollrapport inte räknas som ett myndighetsbeslut utan bara beskriver de brister som djurhållaren informerats om och åtagit sig att åtgärda, kan detta inte överklagas (11 kap. 2 § DL). Djurhållaren kan dock höra av sig till länsstyrelsen med frågor och åsikter.

Enligt 8 kap. 5 § DL ska länsstyrelsen vidta lämpliga åtgärder i förhållande till överträdelser. När en kontrollrapport inte bedöms som en tillräcklig åtgärd kan länsstyrelsen till exempel välja att besluta om ett föreläggande (8 kap. 9 § DL). Vid allvarliga och/eller upprepade överträdelser kan länsstyrelsen även fatta beslut om omhändertagande av djur (9 kap. 5 och 6 §§ DL) samt djurförbud (9 kap. 1 § DL). Länsstyrelsen behöver också göra en bedömning kring om och hur efterlevnaden av åtgärderna ska kontrolleras. Detta kan ske genom en administrativ eller fysisk kontroll, eller inte alls. Beroende på efterlevnaden av bristerna kan ärendet avskrivas eller handläggas via andra åtgärder som till exempel föreläggande. Myndighetsbeslut, som till exempel ett föreläggande, går att överklaga och djurhållaren har då tre veckor på sig från det att hen räknats som delgiven att göra detta (11 kap. 2 § DL; 41 och 44 §§ Förvaltningslag [2017:900]). Vid misstanke om brott mot djurskyddslagen eller djurplågeri kan länsstyrelsen även åtalsanmäla en djurhållare.

1.3.2 Rutinkontroller

Planerade kontroller där kontrollobjekten valts ut antingen via en riskanalys eller med hjälp av slumpmässigt urval kallas rutinkontroller. Alla rutinkontroller utförs som fysiska kontroller. Enligt Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan (NKP) som gäller från 2022 till 2025, ska minst 10 % av de djurhållningar som håller livsmedelsproducerande djur kontrolleras varje år (Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan, 2022). Även kontroll av djurtransporter, försöksanläggningar, cirkusar och djurparker ingår i rutinkontrollerna (8 kap. 6 § DF).

Enligt artikel 9 punkt 4 i EU:s kontrollförordning ska djurskyddskontroller i största möjliga mån utföras utan föranmälan. I praktiken innebär detta dock en risk för att kontrollen inte kan genomföras. Jordbruksverket har tagit fram en vägledning för offentlig kontroll (Dnr: 5.2.17-21134/2022). I vägledningen rekommenderar Jordbruksverket att rutinkontroller bör föranmälas för att skapa goda förutsättningar för kontrollen, dock inte mer än 24 timmar innan besöket (punkt 9.1). Denna rekommendation grundar sig i att det inte finns skäl att utgå från att brister kommer finnas i djurhållningen samt att eventuella brister ändå skulle märkas trots snabba åtgärder från djurhållaren.

För att prioritera kontrollobjekt via en riskanalys används en modell som kallas för SToRK-modellen (Statistik- och riskklassificerings-modellen). SToRK tar hänsyn till sju olika riskparametrar i sin bedömning; bland annat djurslag och tid sedan senaste kontroll, där längre tid ökar risken (Jordbruksverket, 2022-12-13). Andra faktorer som kan öka "riskpoängen" på ett kontrollobjekt, och därmed få det att stiga i prioriteringslistan, kan vara att brister har upptäckts där tidigare, att antal djur som hålls är stort eller att det finns annan information som kan tyda på att brister finns (12 § L 44). Länsstyrelserna måste även ta hänsyn till EU:s kontrollförfordning när riskbedömningen och prioriteringen görs.

Vid en rutinkontroll använder sig länsstyrelserna av Jordbruksverkets checklistor. I dessa checklistor framgår det vad kontrollen ska omfatta och lagstödet för samtliga kontrollpunkter. Vid varje punkt går det att välja "ja", när punkten är uppfylld, "nej", när en brist konstateras samt "ej kontrollerat" eller "ej aktuellt". Checklistorna är framtagna för specifika djurslag och djurhållningar. Samtliga checklistor och vägledningar till dessa finns att hitta på Jordbruksverkets hemsida (<https://jordbruksverket.se/kontroller-och-tillsyn/djurskydd-djurhalsa-och-djurhallareshantering-av-lakemedel/vagledning-och-checklistor-for-kontroll-av-djurskydd>).

1.3.3 Klagomålskontroller

Enligt 14 § i L 44 ska kontroll ske av de objekt där man kan anta att djurskyddslagstiftningen inte följs. Dessa kallas för klagomålskontroller eftersom de oftast initieras av att länsstyrelsen får in ett klagomål på en djurhållning. Anmälningarna kan inkomma via telefon, mejl eller post, från allmänheten, veterinärer eller andra myndigheter och instanser. Dessa kontroller är i regel aldrig föranmälda. Detta för att det finns skäl att misstänka att brister finns och för att inte ge djurhållaren en chans att dölja dessa brister innan en kontroll kan ske. Är bristerna dolda vid en kontroll kan inte länsstyrelsen kräva åtgärder vilket minskar chansen att bristerna åtgärdas (Jordbruksverket, 2022).

Enligt 8 kap. 18 § DL ska djurhälsopersonal anmäla misstanke om brister i djurhållningen till länsstyrelsen, om inte bristen kan anses vara lindrig och rättas till omgående. Personal inom hälso- och sjukvård samt socialtjänsten får bryta sin sekretess för att anmäla bristande djurhållning enligt 10 kap. 20 a § Offentlighets- och sekretesslag (2009:400). Det här undantaget från sekretesslagen kallas Lex Maja, döpt efter en katt som lämnades ensam hemma efter att ägaren blev inlagd på sjukhus. Personalen på sjukhuset kunde inte anmäla kattens situation på grund av sekretesslagen och därför tog det lång tid innan katten fick hjälp. Hon var då i så dåligt skick att hon avlivades (Länsstyrelsen Västmanlands län, 2024).

1.3.3.1 Prioritering av klagomålsärenden

Informationen nedan är hämtad från den Länsstyrelsegemensamma vägledningen för handläggning av klagomålsärenden (2024) om inte annat anges (Kinch *et al.*, 2024). Vägledningen syftar till att få liknande prioritering och kontroll över landet, men avsteg från denna får göras.

När länsstyrelsen får in en anmälan om bristande djurhållning ska en bedömning göras kring prioritering. Prioriteringen utgår från informationen i anmälan, vem som gjort anmälan samt djurhållarens historik. Allvarligheten på bristen samt hur länge den pågått är viktiga faktorer vid prioriteringen. Ju mer påtagligt lidande som bristen medför, desto högre prioritering. Även länsstyrelsens tillgängliga resurser är av betydelse vid prioriteringen.

Prioriteringen innefattar *hur* och *när* ett ärende ska hanteras, d.v.s. administrativt eller med fysisk kontroll, skyndsamt eller ej. Detta innebär att ett ärende kan prioriteras som akut men ändå hanteras administrativt, beroende på omständigheterna kring ärendet. En prioritering av ett ärende är inte statisk. Detta innebär att ett ärende kan omprioriteras från till exempel prio 2 till informationsbrev eller vice versa.

Administrativ och/eller fysisk kontroll: Administrativ kontroll innebär att all handläggning av ärendet sker från kontoret. I de fall då den administrativa kontrollen inte ger resultat kan en fysisk kontroll genomföras i samma ärende. Syftet med administrativa kontroller är att få samma resultat som vid en fysisk kontroll men med mindre resursåtgång och kortare tid.

Fysisk kontroll innebär ett fysiskt besök vid djurhållningen. Vid fysiska klagomålskontroller har handläggarna hjälp av samma checklistor som vid rutinkontrollerna. Resultatet av dessa rapporteras in i DSK efter avslutad kontroll.

Oavsett om ett ärende hanteras administrativt eller fysiskt klassas detta som en kontroll. Samma regler gällande skriftlig dokumentation av kontrollresultatet gäller oavsett kontrolltyp, vilket innebär att en kontrollrapport egentligen alltid ska skrivas (11 § L 44; artikel 13 punkt 1 EU:s kontrollförordning). Undantaget vid administrativ kontroll där bristerna inte bekräftas (Kinch *et al.*, 2024). Det är inte heller nödvändigt om efterlevnaden bedöms vara god. För att uppfylla kraven från artikel 13 i EU:s kontrollförordning ska dock en tjänsteanteckning skrivas med samma innehåll som en kontrollrapport. Kontrollresultat från de administrativa kontrollerna behöver efter en överenskommelse mellan Jordbruksverket och Länsstyrelserna inte registreras i DSK.

Efter en fysisk kontroll ska alltid en kontrollrapporten skrivas och registreras i DSK, samt skickas ut till djurhållaren, även enligt rutinen.

Informationsbrev: är den lägsta prioriteringen. Detta är en administrativ handläggning. Vid den här prioriteringen skickas ett informationsbrev till den aktuella djurhållaren. Detta bör ske inom tre veckor och ingen återkoppling krävs. Syftet är att informera djurhållaren kring lagstiftningskraven och dennes ansvar att följa dem. På så vis ges djurhållaren en chans att rätta till eventuella brister. Ärenden kan komma att prioriteras till informationsbrev när bristen är mild, länsstyrelsen bedömer att information till djurhållaren är tillräcklig för att åtgärda bristen, anmälan är svår att verifiera eller när anmälan bedöms mindre trovärdig. Exempel på ärenden som prioriteras till informationsbrev; bristande rastning eller miljöberikning samt mindre allvarliga skaderisker.

Prio 2: är den mellersta prioriteringsgraden. Dessa kan innebära antingen administrativ eller fysisk kontroll. Bristerna vid 'Prio 2'-ärenden medför lidande eller fara för djur. Enligt rutinen bör kontroll genomföras inom tre veckor. Ärende kan behöva hanteras mer skyndsamt än så, men ändå inte falla inom ramen för ett prio 1-ärende, dessa kan då kallas "snabba 2-or". Faktorer som påverkar ett prio 2-ärendes skyndsamhet är bland annat ålder på djuret/djuren, andelen djur som berörs av den/de påstådda bristen/bristerna samt väderförhållande och årstid. Det är bristerna som klagomålet innefattar som påverkar om ärendet bör prioriteras till administrativ eller fysisk kontroll.

Exempel på brister som i första hand bör hanteras med administrativ kontroll; kraftigt överviktiga, skadade eller sjuka djur samt måttavvikelser för sällskapsdjur.

Exempel på brister som innebär att ärendet bör hanteras med fysisk kontroll; allvarliga skaderisker, måttavvikelser för produktionsdjur samt mycket förorenad miljö.

Prio 1 är den allvarligaste prioriteringen av ett ärende, dessa kallas även akuta klagomål. Bristerna vid akuta klagomål innebär omedelbar fara eller allvarligt lidande för djur. Dessa bör enligt länsstyrelsernas gemensamma rutin handläggas snarast, dock senast inom två arbetsdagar. Kontrollen kan ske antingen administrativt eller genom fysisk kontroll. Vid en administrativ kontroll av akuta ärenden ska det dock säkerställas att bristerna åtgärdas omgående och att djuren får den eventuella vård som behövs.

Exempel på brister som i första hand medför en administrativ kontroll; övergivna, svårt sjuka eller skadade djur samt djur som helt saknar vatten men inte är fysiskt medtagna.

Brister som i första hand ska handläggas med en fysisk kontroll kan vara; kraftigt undernärda djur som inte har tillgång till foder, djur som helt saknar vatten och är fysiskt medtagna samt där flertalet brister är mycket allvarliga.

1.3.3.2 Befogade och obefogade kontroller efter klagomål

Vid konstaterade brister efter en kontroll klassas anmälan som befogad. Efter en befogad klagomålskontroll vidtas lämpliga åtgärder enligt 8 kap. 5 § DL. Sedan får länsstyrelsen bedöma om och hur efterlevnaden ska kontrolleras. För att en anmälan ska klassas som befogad behöver det inte vara de brister som anmälan gäller som påvisas vid kontrollen (Kinch *et al.*, 2024).

När en kontroll efter ett klagomål inte kan påvisa några brister klassas anmälan som obefogad. Har kontrollen varit fysisk upprättas en kontrollrapport utan brister som skickas till djurhållaren. Vid en administrativ kontroll utan brister upprättas en tjänsteanteckning med motsvarande innehåll.

I det tredje operativa målet inom djurskyddsområdet, som står i NKP, ska myndigheterna rikta sina resurser mot de klagomål där risken för brister antas vara hög. Den önskade effekten är att mindre resurser ska gå åt till obefogade klagomålskontroller. Målet är att högst 25 % av de fysiska klagomålskontrollerna ska vara obefogade.

1.3.3.3 Statistik avseende klagomålsärenden

Statistiken kring klagomålsärendena är hämtade från Jordbruksverkets nationella djurskyddsrapport för 2024 (Jordbruksverket, 2025). Rapporten visar att antalet klagomålsärenden som inkommer till länsstyrelserna ökar för varje år. Under 2024 kom det in drygt 15 000 anmälningar, vilket är det högsta antalet sedan 2014. Fler ärenden handläggs administrativt än förut vilket gör att antalet fysiska kontroller inte förändras märkbart trots det ökade antalet inkomna anmälningar.

Andelen obefogade klagomålskontroller varierar mellan länsstyrelserna men har i helhet sjunkit från 51% år 2013 till 27,3 % år 2024. Detta är dock en liten ökning från 2023 då andelen låg på 26,6 %. Antalet länsstyrelser som når det nationella målet med högst 25% obefogade anmälningar har ökat från nio 2023 till elva 2024. Skillnaden mellan de olika länsstyrelserna är dock stor med en spridning från 11,5 % till 38,7 %.

För att djurskyddsnyttan ska bli så stor som möjligt vill att man i största möjliga mån vill undvika att göra obefogade kontroller.

2. Syfte

Det övergripande syftet med denna studie var att undersöka om det finns några mönster i de klagomålsanmälningarna avseende bristande djurskydd som inkommer till länsstyrelsen som kan användas när länsstyrelsen prioriterar vilka anmälningar som ska leda till fysiska kontroller. Detta för att i möjligaste mån undvika genomförandet av obefogade fysiska kontroller.

De specifika frågeställningarna var:

1. Finns det något i anmälningarna som kan tyda på vilket utslag en kontroll kan få?
2. Är obefogade anmälningar oftare anonyma än de som är befogade?
3. Finns det *anmälningar* som rör specifika djurslag som mer eller mindre ofta leder till obefogade kontroller?
4. När klassas en anmälan som obefogad?
5. Skiljer sig antalet dagar mellan anmälan och kontroll för olika typer av obefogade anmälningar?

3. Material och metod

3.1 Djurskyddsanmälningar inkomna till länsstyrelsen

Från Länsstyrelsen i Jönköpings län samlades 126 anmälningar avseende bristande djurskydd med tillhörande kontrollrapport in. Samtliga anmälningar som omfattades av studien inkom till Länsstyrelsen Jönköping under 2024 och prioriterades att genomföras som en fysisk kontroll. Detta innebär att anmälningar som hanterats med hjälp av informationsbrev samt administrativ kontroll uteslöts från studien.

Anmälningarna med tillhörande kontrollrapporter granskades och information om valda uppgifter fördes systematiskt in i Excel. För varje ärende sammanställdes uppgifter från både anmälan och den tillhörande kontrollrapporten.

3.2 Uppgifter som registrerades från anmälningarna

De uppgifter som sammanställdes från anmälningarna var följande parametrar; hur anmälan inkommit till länsstyrelsen, anonymitet eller inte hos anmälaren, anmälares relation till djurhållaren, om anmälan kom från annan myndighet eller djurhälsopersonal, vilket djurslag anmälan omfattade, antal djur, typ av brist/er, om bristen ansågs vara upprepad, detaljnivå på anmälan, om det var en lex-maja anmälan, huruvida anmälaren själv iakttagit bristerna samt om anmälaren haft kontakt med djurhållaren angående bristerna. Här nedan följer en beskrivning över dessa parametrar.

3.2.1 Hur anmälan inkom till Länsstyrelsen

De fyra kategorierna i denna parameter var följande; epost, brev, telefonsamtal eller webbformulär.

3.2.2 Anmälaren

Inom denna parameter undersöktes om anmälaren var anonym, djurhälsopersonal samt om anmälan kom från annan myndighet och i sådana fall vilken.

Inledningsvis noterades vilket kön anmälaren hade, samt vilken relation anmälaren hade till djurhållaren. Detta uteslöts dock senare ur studien eftersom informationen inte framgick i tillräckligt många anmälningar, samt att länsstyrelsen bedömde att de inte skulle kunna prioritera anmälningar utifrån kön.

3.2.3 Djurslag

Samtliga djurslag i både anmälan och kontrollrapporten noterades och kategoriserades. De anmälningar som endast inkluderade ett djurslag kategoriserades bara i detta djurslags kategori.

Anmälningar som rörde flertalet djurslag kategoriserades i samtliga djurslagskategorier. Detta innebär att en anmälan som omfattar till exempel både hund och katt finns representerat en gång i kategorin katt och en gång i kategorin hund. Därmed kan en anmälan som tillexempel finns i hund-kategorin vara samma anmälan som finns i katt-kategorin. Detta var av intresse för att kunna svara på den andra frågeställningen; ” Finns det anmälningar som rör specifika djurslag som mer eller mindre ofta leder till obefogade kontroller?”.

Denna metod för att hantera datan gällande djurslagen användes för att kunna förenkla analysen och fokusera på de frågeställningar som är relevanta för studien.

3.2.4 Antal djur

Från samtliga anmälningar noterades antalet djur som anmälan gällde.

3.2.5 Anmällda brister

De brister som anmälan omfattade delades in i olika kategorier; dessa går att läsa i bilaga 1.

3.2.6 Upprepade brister

Det som noterades här var om anmälan uppgav att bristerna ansågs upprepas vid flera tillfällen.

3.2.7 Detaljeringsnivå

Här undersöktes detaljnivån på anmälan som sedan tilldelades någon av följande nivåer; odetaljerad, något detaljerad eller detaljerad. Faktorer som påverkade vilken av nivåerna en anmälan tilldelades var bland annat om anmälan innehöll utförliga beskrivningar kring de påstådda bristerna, djurhållaren och/eller platsen samt hur, när och hur ofta anmälaren iakttagit bristen/bristerna.

3.2.8 Lex-Maja

I de fall där anmälaren arbetade inom hälso- och sjukvård eller socialtjänsten och bröt sin sekretess för att anmäla bristande djurhållning klassificerades dessa som Lex-Maja anmälningar.

3.2.9 Iakttagelse

Inom denna parameter undersöktes det om det i anmälan framgick huruvida anmälaren själv iakttagit bristen. I de fall detta inte framgick angavs ”ej angivet”, annars angavs ”ja” eller ”nej”.

3.2.10 Kontakt

Här undersöktes det om anmälaren uppgav om denne själv försökt ta kontakt med djurhållaren. I de fall detta inte framgick angavs ”ej angivet”, annars angavs ”ja” eller ”nej”.

3.3 Uppgifter som registrerades från kontrollrapporterna

De uppgifter som sammanställdes från kontrollrapporterna var följande; utslag (d.v.s. om anmälan ansågs befogad eller obefogad), tid mellan anmälan och kontroll (dagar), om djurhållaren hade tidigare ärenden hos länsstyrelsen samt om kontrollen föregåtts av flera anmälningar mot samma djurhållare. Senare noterades även orsaken till ställningstagandet *obefogad* anmälan.

3.3.1 Utslag

Samtliga anmälningar delades upp i huruvida de fått ställningstagandet *befogad* eller *obefogad*. De obefogade anmälningarna delades sedan upp i ytterligare fyra kategorier se ”Orsak till ställningstagande”.

3.3.2 Tid mellan anmälan och kontroll

För varje ärende angavs tiden mellan det att anmälan inkommit till länsstyrelsen och kontrollen genomfördes. Tiden angavs i antal dagar. Ett medelvärde för respektive ”befogade” och ”obefogade” ärenden räknades sedan ut. Detta för att undersöka om handläggningstiden påverkar utfallet. På Länsstyrelsen Jönköpings begäran räknades även medelvärdet ut för hur många dagar det var mellan anmälan och kontroll i av typ 2 och typ 3 ärenden (se förklaring till dessa här nedan), för att undersöka om tidsspannet påverkade utfallet.

3.3.3 Tidigare ärenden

I de ärenden där länsstyrelsen hade historik på den anmälda djurhållaren noterades detta som ”ja”, annars angavs ”nej” eller ”ej angivet”.

3.3.4 Flera anmälningar

I de ärenden där djurhållaren fått flertalet anmälningar noterades detta. Samtliga anmälningar låg till grund för prioriteringen av ärendet till fysisk kontroll. Dock granskades bara en av anmälningarna för detta arbete. Vilken anmälan som sedan ärendet baseras på i länsstyrelsernas system är ofta slumpmässigt, därför var urvalet för vilken anmälan som ingick i denna studie också slumpmässigt.

3.3.5 Orsak till ställningstagande

Samtliga ärenden som av länsstyrelsen klassats som ”befogade” innebar att en eller flera brister konstaterats vid kontroll. Följden av dessa är olika; till exempel uppföljande kontroll, föreläggande eller omhändertagande. Vilken följd ett ärende fick var inte av relevans för studien och noterades därför inte.

De ärenden som länsstyrelsen klassat som ”obefogade” delades in i ytterligare kategorier. Detta för att belysa de olika orsakerna till ställningstagandet och kunna svara på den fjärde frågeställningen; ” Vilka faktorer bidrar till att en anmälan klassas som obefogad?”. Länsstyrelserna har inte möjlighet att ange dessa ställningstagande i eras system, därmed blir samtliga klassade som ”obefogade” i statistiken. Följande kategorier är till viss del hämtade från Kindboms studentarbete (2015) och dessa användes för att kunna nyansera orsakerna till att ett ärende klassades som obefogat;

- *Obefogad typ 1* – ingen brist kunde konstateras under kontrollen. Ingen grund för anmälan kunde heller konstateras. Ställningstagandet blev därför att anmälan var obefogad.
- *Obefogad typ 2* – anmäld brist kunde inte kontrolleras, oftast på grund av att djuret var avlivat eller omplacerat. Ingen bedömning av huruvida anmälan var befogad eller ej kunde därför göras.
- *Obefogad typ 3* – brist som konstaterades vid kontroll var på väg att åtgärdas eller hade åtgärdats av djurhållaren. Därmed fanns grund för anmälan men länsstyrelsen gjorde bedömningen att bristen var åtgärdad eller skulle åtgärdas inom kort och ställningstagandet blev att anmälan var obefogad.

- *Obefogad typ 4* – ”brist” som konstaterades vid kontroll men som inte ansågs vara av sådan allvarlighetsgrad att det innebar en djurskyddsbrist enligt lagstiftningen. Det fanns således grund för anmälan men ställningstagandet blev obefogat.

3.4 Uteslutna ärenden

När alla ärenden analyserats igenom uteslöts fem på grund av ofullständiga handlingar eller ärendetyper som inte var regelrätta anmälningsärenden. Det innebär att det slutgiltiga antalet anmälningar som ingick i studien var 121.

4. Resultat

4.1 Frågeställning 1

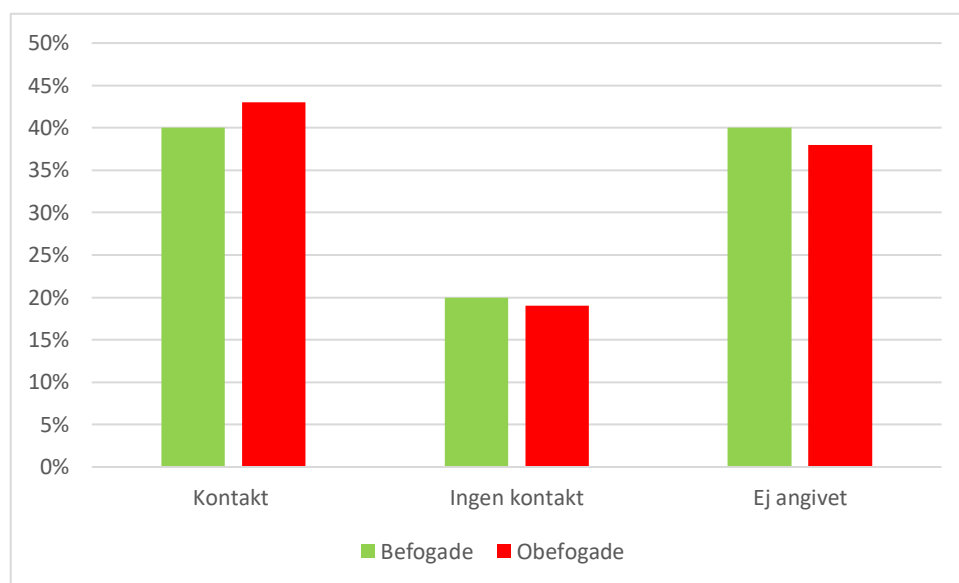
Finns det något i anmälan som kan tyda på vilket utslag en kontroll kan få?

4.1.1 Anmälningar från andra myndigheter

Andelen av de *befogade* ärendena som kom från en annan myndighet var 11%. För de *obefogade* ärendena var 10 % från en annan myndighet.

4.1.2 Anmälarens kontakt med djurhållaren

Resultatet visar att det var ungefär lika stor andel av de befogade respektive de obefogade anmälningarna där anmälaren uppgav att den själv hade haft kontakt med djurhållaren (fig. 1).

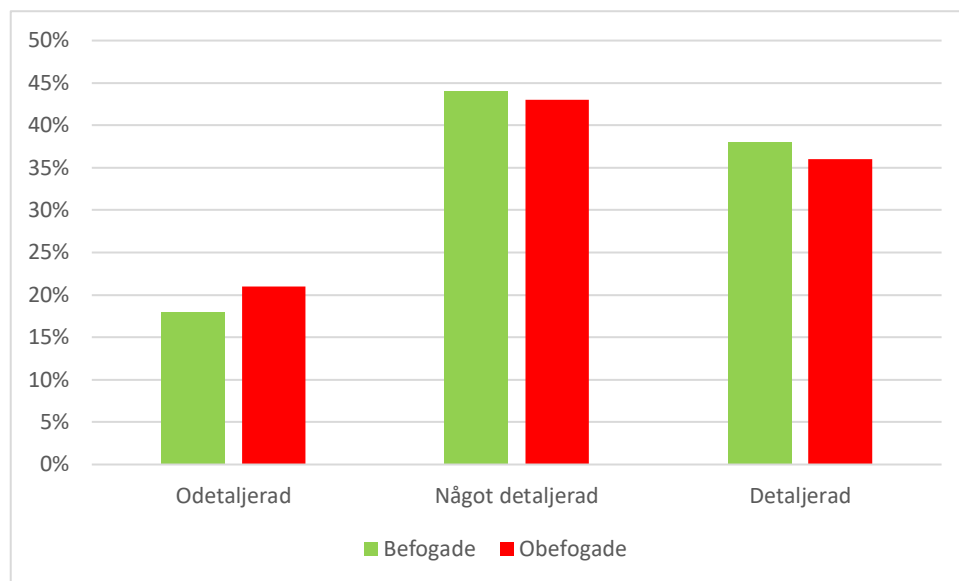

Figur 1. Diagrammet visar andelen anmälningar där anmälaren haft kontakt med djurhållaren, där anmälaren inte haft kontakt med djurhållaren samt andelen där det ej var angivet i anmälan om kontakt hafts med djurhållaren inom vardera kategorin; befogade (n=79) och obefogade (n=42) anmälningar.

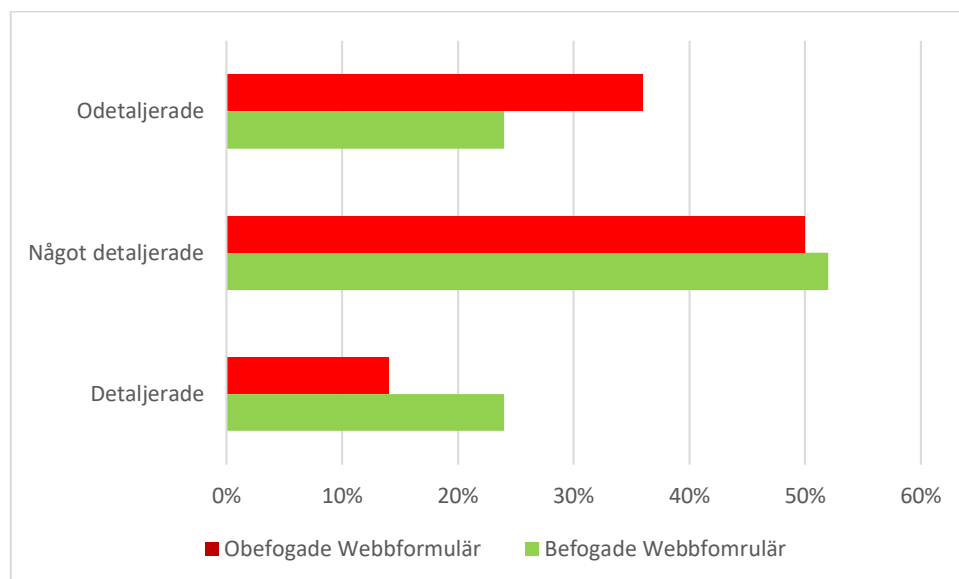
4.1.3 Detaljeringsnivå på anmälningarna

Av de anmälningar som granskats finns inget tydligt mönster gällande detaljeringsnivån som kan tyda på huruvida anmälan kan komma att klassas som befogad eller obefogad (fig. 2). I kategorin ”odetaljerad”, för de ärende som

inkom via webbformulär, var andelen obefogade ärenden högst, medan de webbformulär som klassades som befogade oftare var ”detaljerade” (fig. 3).

Figur 2. Diagrammet visar andelen anmälningar som kategoriserats inom de olika detaljnivåerna (n=121)

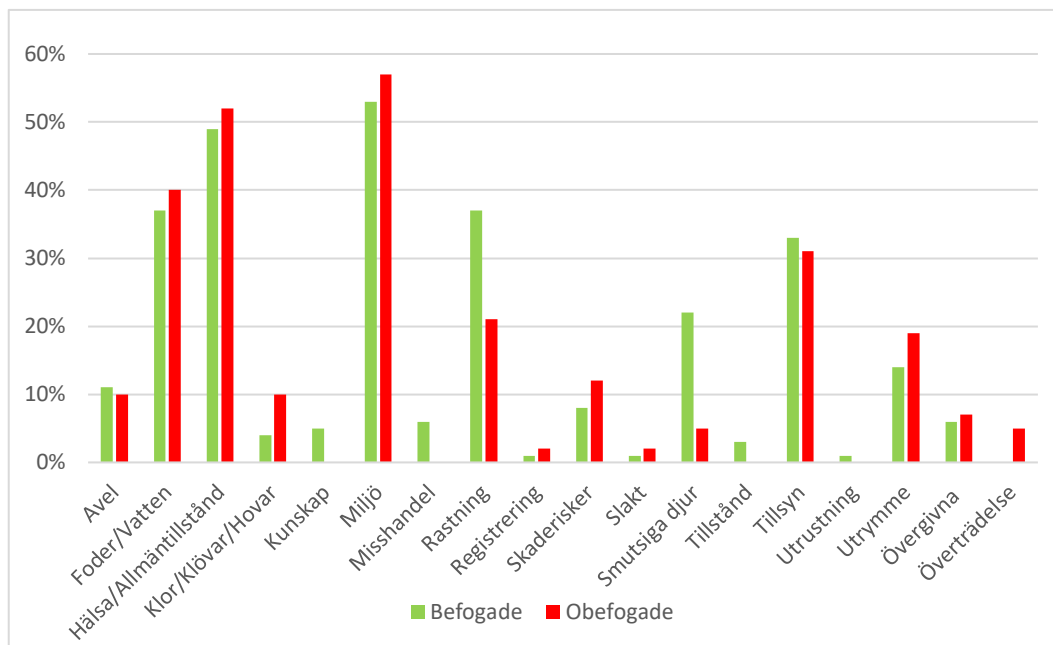

Figur 3. Diagrammet visar fördelningen av de befogade och de obefogade webbformulären i de olika detaljeringsgraderna (n = 41)

4.1.4 Typ av brister i anmälningarna

Anmälningarna som handlade om brister avseende smutsiga djur eller rastning av djur klassades oftare som befogade än obefogade. Samtliga anmälningar som inkom om misshandel av djur ansågs vara befogade (fig. 4). Anmälningar med

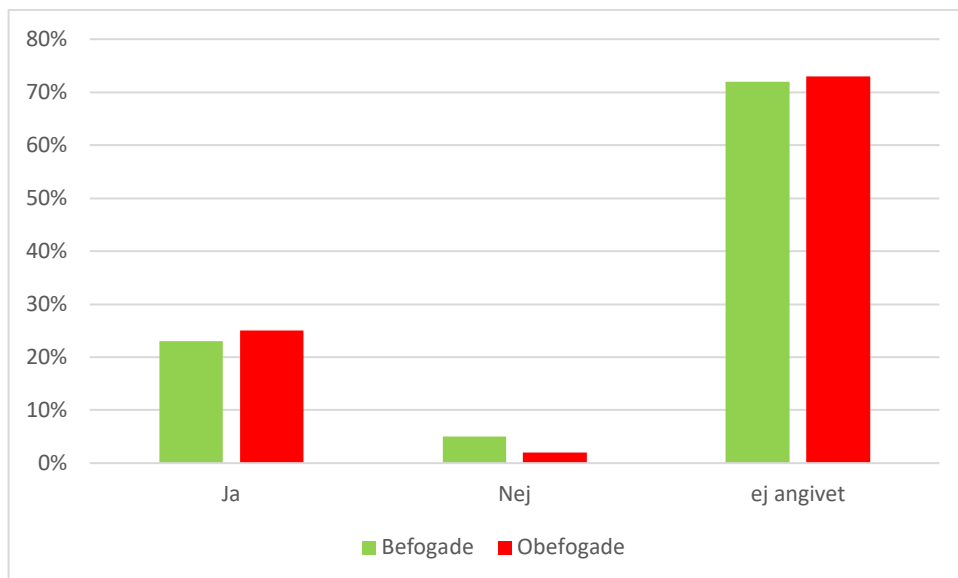
brister avseende klor/klövar/hovar eller utrymme klassades å andra sidan lite oftare som obefogade än befogade. I övrigt sågs inga större skillnader. N = 141 p.g.a. att några anmälningar innehöll flera brister.

Figur 4. Diagrammet visar fördelningen av de beskrivna bristerna som anmälningarna innehöll (n=141).

4.1.5 Tidigare ärenden

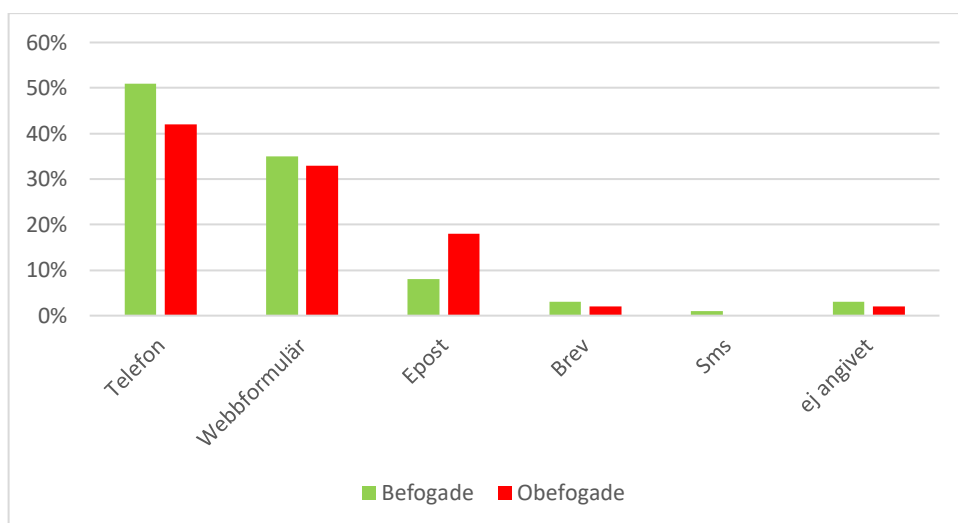
Oftast framgick det inte av anmälningarna om djurhållaren var känd av länsstyrelsen sedan innan eller inte (fig. 5). Av de anmälningar där den informationen framgick klassades ungefär lika många som befogade respektive obefogade (fig. 5).

Figur 5. Diagrammet visar andelen ärende där djurhållaren varit känd av länsstyrelsen sedan innan (n= 121)

4.1.6 Hur anmälan inkommit till länsstyrelsen

En större andel av de obefogade anmälningarna inkom till länsstyrelsen via epost medan en något större andel befogade anmälningar inkom via telefon (fig. 5).

Figur 6. Diagrammet visar andelen anmälningar som länsstyrelsen tog emot inom varje kategori (n = 121)

4.2 Frågeställning 2

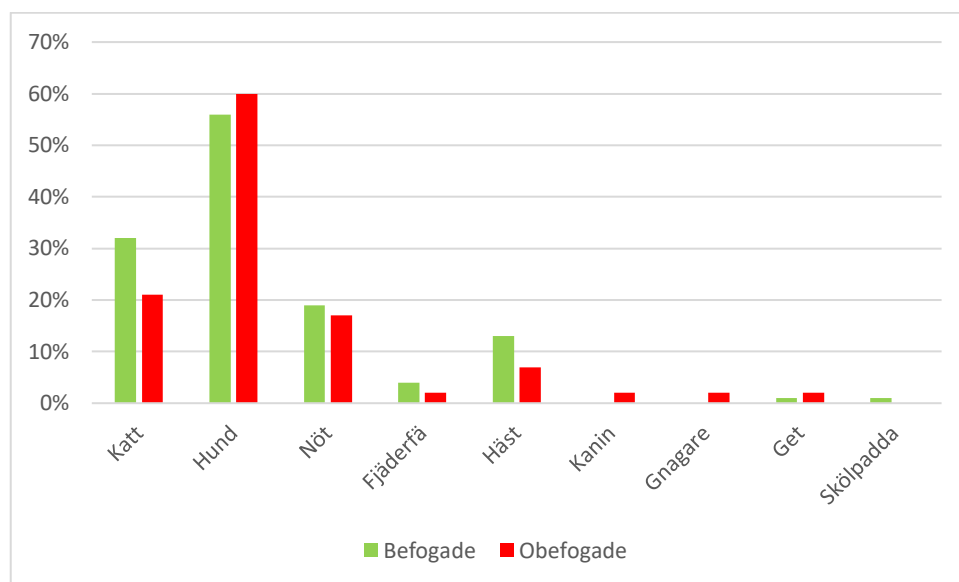
Är obefogade anmälningar oftare anonyma än de som är befogade?

Av de totalt 79 anmälningarna som klassats som befogade var 59 % av dessa anonyma. Motsvarande siffra för de 42 obefogade anmälningarna var 60 %. Det innebär att ingen skillnad kunde ses på utfallet beroende på om anmälan var anonym eller inte.

4.3 Frågeställning 3

Finns det anmälningar som rör specifika djurslag som mer eller mindre ofta leder till obefogade kontroller?

Det djurslag som var vanligast förekommande i anmälningar om bristande djurhållning var hund (fig. 7). Det var dock ungefär en lika stor andel av dessa som var befogade respektive obefogade (fig. 7). Det var däremot lite vanligare att de anmälningar som rörde katt eller häst klassades som befogade. Andelen i resterande djurslagskategorier var ungefär lika stora för både de befogade och de obefogade anmälningarna (fig. 7).

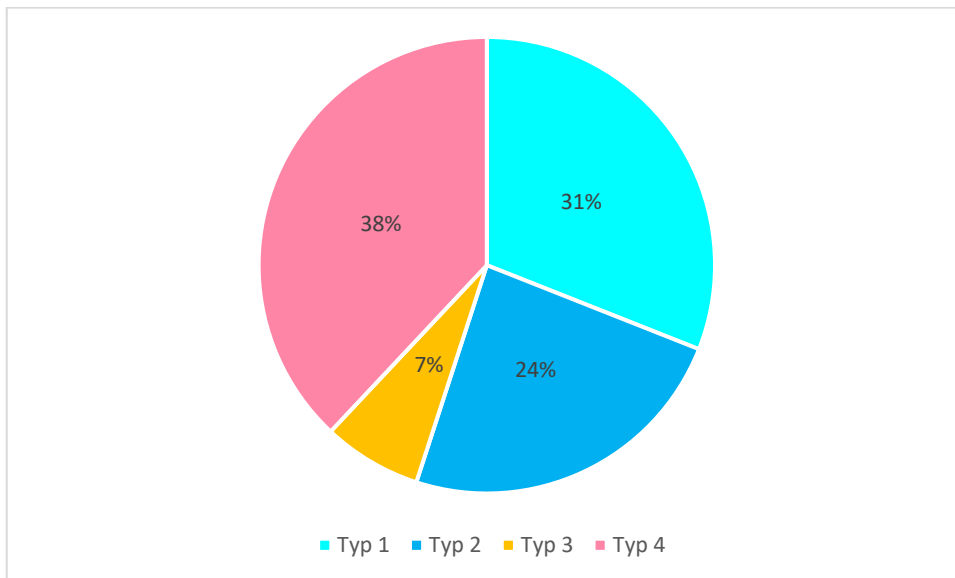
Figur 7. Diagrammet visar fördelningen av djurslag för de befogade och obefogade anmälningarna (n=121)

4.4 Frågeställning 4

När klassas en anmälan som obefogad?

Den största andelen utgjordes av anmälningar där ställningstagandet blev obefogat på grund av att bristen inte var av den allvarlighetsgraden att den kunde anses vara ett djurskyddsproblem (typ 4), det finns således grund för anmälan trots utfallet (fig. 8). Näst vanligaste orsaken till att en anmälan klassade som obefogad var på grund av att ingen brist kunde konstateras vid kontrollen, därför ansågs

anmälan sakna grund (typ 1) De anmälningar där ingen kontroll avseende de angivna bristerna kunde genomföras (typ 2), och det därmed inte var klarlagt om anmälan saknade grund eller inte, utgjorde ungefär en fjärdedel av de obefogade ärendena (fig. 8). Den kategorien som utgjorde den minsta andelen, handlade om de anmälningar där bristen var eller höll på att åtgärdas av djurhållaren under kontrollen (typ 3), vilket tyder på att anmälan hade grund (fig. 8).

Figur 8. Diagrammet visar fördelningen av de olika ställningstagandena för de obefogade anmälningarna (n= 42)

4.5 Frågeställning 5

Skiljer sig antalet dagar mellan anmälan och kontroll för olika typer av obefogade anmälningar?

Medelvärde för antal dagar som passerade mellan det att anmälan inkom till länsstyrelsen och en fysisk kontroll genomfördes var för de befogade anmälningarna 36 dagar; motsvarande siffra för de obefogade anmälningarna var 41 dagar. Medelvärde för de obefogade anmälningarna typ 2 och 3 var högre och låg på 51 dagar.

5. Diskussion

5.1 Frågeställning 1

Finns det något i anmälan som kan tyda på vilket utslag en kontroll kan få?

5.1.1 Anmälningar från andra myndigheter

Eftersom det inte var någon större skillnad på andelen anmälningar för de befogade och obefogade ärendena som kom från en annan myndighet, kan inte detta räknas som en indikator för vilket utslag en anmälan kan få vid kontroll. Det ska nämnas att till exempel poliser ofta får en god insyn i hur en djurhållning ser ut men att de inte behöver betyda att det utgör en djurskyddsbrist. En bostad kan vara skitig och rörig utan att utgöra ett djurskyddsproblem. Det är inte heller nödvändigtvis så att de andra myndigheterna har så goda kunskaper kring djurskyddslagstiftningen och vad som kan räknas som en brist eller inte. Detta kan påverka utfallet av anmälningarna. Den låga andelen som dessa anmälningar utgör tyder dock på att det inte är här problemen med obefogade anmälningar egentligen finns.

5.1.2 Kontakt med djurhållaren

I de fall där anmälaren uppgav sig haft kontakt med djurhållaren angående de påstådda djurskyddsbristerna blev utfallet befogat och obefogat i ungefär lika stor utsträckning. Därför kan inget säkert mönster ses avseende denna parameter. För att få en bättre uppfattning kring hur denna parameter påverkar utfallet behöver det framgå i fler anmälningar om anmälaren haft kontakt med djurhållaren eller inte. Nu framgick det endast i ungefär hälften av fallen, och det främst om anmälan inkommit via webbformuläret eftersom denna uppgift efterfrågades där. För resterande anmälningar framgick det bara om det var något som anmälaren valt att nämna på egen hand eller om den handläggare som tagit emot anmälan via telefon ställt frågan, vilket inte alltid verkade vara fallet. Skulle det, vid vidare undersökning, visa sig att denna parameter påverkar utfallet kan det vara en god idé att göra det till rutin att vid telefonsamtal fråga anmälaren huruvida denne haft kontakt med djurhållaren eller inte.

5.1.3 Detaljeringsnivå och hur anmälan inkom till länsstyrelsen

I denna studie sågs inte något mönster kring detaljeringsnivån i anmälan och utfallet av kontrollen. Detta kan delvis bero på hur detaljeringsnivån valdes att kategoriseras i denna studie, och att bedömningen delvis var subjektiv, vilket

bedömningen riskerade bli inkonsekvent och att flest anmälningar hamnade inom mellankategorin.

Odetaljerade webbanmälningar resulterade oftare i obefogade kontroller än de som var detaljerade. Detta kan bero på att webbformulärets utförande inte ger tillräcklig information och/eller på att formulären nödvändigtvis inte ger handläggarna möjlighet att ställa förtydligande följdfrågor. Eftersom webbformuläret bestod av öppna frågor varierade dessutom graden av detaljeringsnivå mellan dessa anmälningar. Det finns potential att utveckla webbformuläret så att mer detaljerad och relevant information kan efterfrågas.

I ett tidigare studentarbete drogs slutsatsen att andelen befogade ärenden tycktes öka med en ökad detaljeringsgrad (Kindbom, 2015). Detta är rimligt eftersom en ökad detaljnivå innebär en säkrare beskrivning av de eventuella bristerna. Kindboms resultat påvisar också att oavsett hur en anmälan tas emot så behöver det framgå för anmälaren att det är viktigt att denne beskriver bristerna så detaljerat som möjligt. Att denna studies resultat avviker från Kindboms kan ha att göra med, som nämnts ovan, att bedömning av detaljeringsnivån delvis varit subjektiv. För att undersöka om detta är fallet skulle indelningen behöva göras igen, utifrån väl valda kriterier, något som det inte fanns tid för inom ramen för denna studie.

5.1.4 Typ av brister i anmälan

I de flesta fall gick det inte att se något mönster avseende typ av brist och utfall. Anmälningarna avseende klor/klövar/hovar samt utrymme resulterade dock lite oftare i *obefogade* kontroller än befogade. Detta kan ha att göra med att bristen gällande för långa klor/klövar/hovar ofta beskrivs i kombination med andra brister, vilket gör att den finns representerade oftare i statistiken.

Bristen ”smutsiga djur” förekom oftare i de *befogade* anmälningarna, något som skulle kunna förklaras med att detta är en brist som är hyfsat lätt att se på djuren, även på avstånd. En studie av Lundmark Hedman *et al.* (2021), har visat att just den här bristen är vanligt förekommande i de svenska djurskyddskontrollerna (Lundmark Hedman *et al.*, 2021). Studier belyser även problematiken med att det är en brist som är svår att bedöma likvärdigt, trots att det upplevs som viktigt för inspektörerna, vilket resulterar i olika utslag av kontrollerna (Lundmark Hedman *et al.*, 2021; Lundmark Hedman *et al.*, 2025). Lagstiftningens krav gällande djurens renlighet blir en tolkningsfråga eftersom formuleringen lyder att ”djuren ska hållas tillfredställande rena” (2 kap. 8 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd [SJVFS 2019:18] om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m.,

senast ändrad genom [SJVFS 2019:18], saknr L 104). Detta medför att risken för olika bedömningar kan ha en effekt på utfallet.

I Kindboms (2015) studie var ”rastning” den brist som oftast resulterade i en *obefogad* anmälan för djurslaget hund. I denna studie visar dock resultatet att rastning ofta resulterat i en *befogad* anmälan. Viktigt att poängtera är att administrativa kontroller är vanligare nu än det var 2015, vilket gör att materialet i studierna skiljer sig åt. Även om det i denna studie inte undersöktes vilken brist som var vanligast för specifika djurslag så kan man förmoda att rastning främst handlat om hundar. Att rastning återfinns i så många befogade kontroller skulle kunna bero på att lagkraven gällande rastning är lite tvetydiga i kombination med att det finns olika åsikter kring vilken frekvens av rastning som är godtagbar. I 4 kap. 6–7 §§ i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8), om hållande av hundar och katter, saknr L102, hädanefter kallar L102, står det att hundar ska rastas regelbundet, utomhus varje dag med hänsyn till deras rörelsebehov, ålder och hälsotillstånd. Vilket ger utrymme för olika tolkningar. Vidare finns allmänna råd om att hundar bör rastas minst var sjätte timme dagtid. Eftersom detta är ett allmänt råd behöver länsstyrelsen därmed i det enskilda fallet bedöma om rastningen sker tillräckligt ofta eller inte utifrån flera parametrar än enbart tidsangivelser. Flera studier har uppmärksammat risken för olika bedömningar när lagstiftningen går från att vara detaljerade till att bli mer målinriktad och flexibel (Lundmark Hedman *et al.*, 2021; Viksten *et al.*, 2016; Forsberg, 2011).

Bristande rastning kan vara något som anmälare ofta beskriver men som sedan kan vara svår att kontrollera. Därför är det möjligt att andra brister som har kunnat konstaterats vid kontrollen och därför gjort att anmälan om bristande rastning fallit inom kategorin ”befogad”. Denna studie har dock inte undersökt om bristen i anmälan motsvarar de brister som sedan konstaterats vid kontrollen, något som skulle behövas för att kunna dra en slutsats kring om det faktiskt är bristen som anmälts som sedan konstaterats och gjort att anmälan klassats som befogad.

5.1.5 Tidigare ärenden

Det gick inte att se något mönster om en anmälan klassades som befogad eller obefogad utifrån om djurhållaren var känd av länsstyrelsen sedan tidigare. Det ska dock påpekas att utifrån de flesta anmälningarna och/eller kontrollrapporterna framgick inte denna information. Det var oftast när en anmälan inkom via telefon som denna information klargjordes, eftersom detta kunde efterfrågas och nedtecknas av handläggarna. Länsstyrelsen kan alltid själva se i diariet om de haft kontakt tidigare med djurhållaren i fråga.

I den länsstyrelsegemensamma rutinen för handläggning av klagomålsärenden, framgår det att den valda handläggningsmetoden för ett ärende delvis kan väljas utifrån hur historiken för djurhållaren ser ut (Kinch *et al.*, 2024). Detta betyder att hos de djurhållare som tidigare haft konstaterade brister kan en kontroll vara att föredra över informationsbrev eftersom risker för ytterligare brister anses större. På samma vis kan de djurhållare som har historik kring rutinkontroller utan anmärkning eller obefogade kontroller efter anmälan prioriteras till informationsbrev. Detta eftersom resurserna ska läggas där de gör mest djurskyddsnytta. Detta utesluter dock inte att det kommer finnas ärenden där ett ärende går emot statistiken och därmed prioriteras ”fel”.

5.2 Frågeställning 2

Är obefogade anmälningar oftare anonyma än de som är befogade?

Ungefär 60 % av både de befogade och obefogade anmälningarna var anonyma. Det betyder att hypotesen att obefogade anmälningar oftare var anonyma *inte* stämde. Det går alltså inte att förutse vilket utfall en kontroll kommer att få enbart beroende på ifall anmälan är anonym eller inte. Resultatet tyder helt enkelt på att man kan förvänta sig att ca 60% av anmälningarna som inkommer till länsstyrelserna är anonyma. Att kritisera någon annans djurhållning och dessutom anmäla detta till en myndighet är inte självklart. Det kan bero på rädsla för djurhållarens reaktion ifall djurhållaren får reda på vem som anmält. Det är därför viktigt att ge en möjlighet att anmäla anonymt även om det kan försvåra arbetet genom att länsstyrelsen inte kan ställa följdfrågor på samma vis.

5.3 Frågeställning 3

Finns det anmälningar som rör specifika djurslag som mer eller mindre ofta leder till obefogade kontroller?

Skillnaderna mellan djurslag i de obefogade kontrollerna var så pass små att inget mönster gick att utläsa. Hund förekom ofta i både de befogade och obefogade anmälningarna, vilket inte är konstigt eftersom det är ett av de vanligaste husdjuren i Sverige (Agria, 2024). Det kan även bero på att hundar ofta syns ute, medan lantbruksdjuren hålls inomhus i betydligt större utsträckning. Detta kan tyda på att antalet anmälningar främst speglar vilka djurslag som syns mest i samhället och inte nödvändigtvis att ägarna till sällskapsdjuren har sämre djurhållning. I en studie publicerad 2025, framkommer det dock att djurskyddshandläggare upplever att brister hos sällskapsdjursägare ofta uppstår på grund av bristande kunskap om såväl lagstiftningen som om djurens behov (Lundmark Hedman *et al.*, 2025).

Djurslaget där anmälningarna oftast ledde till *befogade* kontroller var katt. Detta skulle kunna förklaras med att katter är ett husdjur som ofta rör sig utomhus och som vi därmed ser ofta samt att det finns ett problem med hemlösa katter som ofta är sjuka, magra, skadade eller på andra vis har en försämrad välfärd (Muirden, 2002; Scott *et al.*, 2002). Anmälningarna gällande katter handlade ofta bristande tillsyn och avel, något som kan kräva en längre tids observation innan man anmäler. Detta skulle kunna medföra att anmälningarna har mer relevant innehåll och därför resulterat i befogade kontroller.

5.4 Frågeställning 4 & 5

När klassas en anmälan som obefogad?

Skiljer sig antalet dagar mellan anmälan och kontroll för olika typer av obefogade anmälningar?

Majoriteten av alla obefogade anmälningar föll under de tre kategorierna ”typ 2”, ”typ 3” och ”typ 4”. Här handlade det om att bristerna inte gick att kontrollera, att de var eller var på väg att åtgärdas samt att bristerna fanns men inte i den utsträckning att de utgjorde ett djurskyddsproblem. För ”typ 3” och ”typ 4” kan man konstatera att det fanns en grund för anmälan medan det för ”typ 2” inte går att fastställa. Endast 31 % av de obefogade anmälningarna föll under ”obefogade typ 1”, d.v.s. där kontroll genomfördes och det konstaterades att ingen brist fanns och därmed heller inte någon grund för anmälan. Det är den här typen av anmälningar som med rätta kan klassas som obefogade, och som man allra helst vill undvika att lägga resurser på.

Bortser man från den mer detaljerade indelningen som denna studie gör av de obefogade anmälningarna ser man att ca en tredjedel (35%) av alla fysiska kontroller som Länsstyrelsen Jönköping utförde under 2024 klassats som obefogade anmälningar. Detta blir missvisande. Egentligen kan det bara konstateras att endast ungefär var tionde (11 %) anmälan ledde till fysisk kontroll saknade grund, d.v.s. de som i denna studie tillhör ”typ 1”. Detta väcker frågor kring huruvida länsstyrelsernas system för ställningstagande är tillräckligt detaljerat. Det är trots allt statistiken från våra 21 länsstyrelser som ligger till grund för Jordbruksverkets årliga djurskyddsrapporter och som sedan påverkar de nationella målen och i förlängningen hur länsstyrelsen ska arbeta. Kanske behöver länsstyrelsen ha tillgång till mer detaljerade ställningstaganden för att statistiken ska reflektera verkligheten.

Vid en kontroll där brister konstateras men inte skrivs in i kontrollrapporten eftersom de inte bedöms utgöra ett djurskyddsproblem, blir ställningstagandet också obefogad (typ 4). I dessa fall handlar det mycket om den enskilde handläggarens bedömning. Exakt hur långa klorna behöver vara för att utgöra ett

djurskyddsproblem är upp till varje handläggare att bedöma. I Lundmark Hedman *et al.*, (2021), visar resultatet att även om brister konstaterats kring smutsiga djur, anger länsstyrelsen ändå att dessa är ”utan anmärkning” främst för att det är för få djur som är smutsiga. Ytterligare en faktor som kan påverka detta ställningstagande kan vara att man i en del fall bedömer att djurhållaren inte ska behöva betala den kostnad som en befogad kontroll innebär. Vid obefogade kontroller tas ingen avgift ut (8 kap. 19 DF; Kinch *et al.*, 2024). I dessa fall har anmälan resulterat i en kontroll där brister kunnat konstaterats, om än inte tillräckligt ”grova”, därmed har anmälan egentligen haft en grund.

Resultatet från denna studie visar att genomsnittet (i dagar) mellan anmälan och kontroll för de obefogade anmälningarna var något högre än för de befogade (36 respektive 41 dagar). Vidare visade resultatet att tidsspannet ökade ytterligare i de ärenden som länsstyrelsen Jönköping var intresserade av, d.v.s. typ 2- och typ 3-ärenden. Detta kan tyda på att risken för att en anmälan kommer att resultera i en obefogad kontroll kan komma att öka ju längre tid det går från det att anmälan inkommer till dess att kontrollen genomförs.

Det är viktigt att poängtera att oavsett vilket utfall en kontroll får kan de utgöra en djurskyddsnytta. I typ 2-ärendena kunde inte kontroller genomföras på grund av att djuren inte fanns kvar. Detta betyder dock inte nödvändigtvis att de bakomliggande problemen och orsakerna till bristerna inte finns kvar. I de befogade fallen är nyttan med en kontroll uppenbar men det gäller även för en del av del av de obefogade fallen. När inga brister kan konstateras vid en kontroll (obefogad typ 1) kan kontrollen förhoppningsvis innebära ett positivt möte mellan myndighet och privatperson, något som är viktigt för båda parter och för samarbetet (Anneberg *et al.*, 2012; Väärikälä *et al.*, 2018; Lundmark Hedman *et al.*, 2022). I de fall bristerna hinner åtgärdas (obefogad typ 3) har djurhållningen förbättrats på så vis att den uppfyller lagstiftningskraven. För de fall där bristen/bristerna ligger på gränsen till att bedömas som en djurskyddsbrist (obefogad typ 4), kan förhoppningsvis en kontroll få djurhållaren att inse allvaret och åtgärda bristen/bristerna.

5.5 Allmänhetens intresse för djurskydd och djurvälstånd

Allmänhetens intresse för djurskydd och djurvälstånd har ökat under många år (Horgan & Gavinelli, 2006; Alonso *et al.*, 2020). Resultat från en eurobarometer från 2023 visar att intresset idag är stort (European Commission, 2023). Ungefär tre fjärdedelar av befolkningen stöttar ett bättre djurskydd för husdjur och nästan 85 % anser att djurskyddet för lantbruksdjuren bör stärkas (European Commission, 2023). Detta kan vara en förklaring till att antalet anmälningar som

inkommer till länsstyrelserna ökar. Det ökade intresset för dessa frågor skulle alltså kunna betyda att allmänheten är mer uppmärksam på djurskyddsbrister i sin omgivning och mer angelägna om att rapportera detta till kontrollmyndigheten.

Ett ökat antal anmälningar ställer också krav på kontrollmyndighetens arbete. De får fler anmälningar att handlägga vilket kan resultera i en hårdare prioritering när resurser måste fördelas. För att kunna utföra ett rättssäkert och djurskyddseffektivt arbete behöver länsstyrelsen ha tillgång till rätt mängd resurser, där större arbetsbörda bör resultera i fler resurser. Något jag anser vara nödvändigt för att säkerställa ett gott djurskydd. Detta är också viktigt ur ett ekonomiskt hållbarhetsperspektiv. Skattemedel bör användas så effektivt som möjligt för att uppnå ekonomisk hållbarhet.

5.6 Etiska överväganden

Studien grundar sig i en granskning av anmälningar avseende bristande djurskydd, detta medför en hantering av känsliga uppgifter och gör att det etiska perspektivet blir viktigt. Granskningen har behövt ske på ett sätt där rättssäkerheten samt individernas integritet respekteras. Det är också viktigt att poängtera att majoriteten av de som anmäler gör detta utifrån en oro, något som inte bör nedvärderas.

Djuretiska aspekter blir centrala eftersom djurskyddslagen (2018:1192) bygger på att djur är kännande varelser med rätt att slippa lida. Det är därför viktigt att förstå att analysen av ärendena i slutändan handlar om att värna om djurens välfärd och inte bara om regelrätta överträdelser.

Slutligen är det ofrånkomligt att analysen blir något subjektiv eftersom egna tankar, värderingar och normer kommer påverka tolkningen av materialet.

6. Slutsats

I många fall var skillnaderna avseende de olika parametrarna mellan anmälningar som resulterar i befogade respektive obefogade för små för att kunna användas vid prioritering av anmälningar i praktiken. Studien belyser utvecklingspotentialen för webbformulären samt ställningstagandet ”obefogad anmälan” efter en kontroll.

Ur ett verksamhetseffektivt perspektiv kan det dock vara fördelaktigt att använda sig av statistik för att se mönster som kan effektivisera djurskyddsnyttan, eftersom länsstyrelsen har begränsat med resurser. För att kunna ta fram sådan statistik krävs dock fler och mer omfattande studier.

7. Tack

Först och främst vill jag tacka min handledare Frida Lundmark Hedman för att du tog dig tid att hjälpa mig med den här studien. Ditt stöd och utvecklande feedback har varit grundläggande för att få ihop det här arbetet.

Jag vill även rikta ett stort tack till Eva Udén på Länsstyrelsen Jönköping för att du varit mitt bollplank. Dina kloka synpunkter har lett mig vidare i mina resonemang och belyst olika infallsvinklar av djurskyddsarbetet.

Sist med absolut inte minst vill jag tacka min familj, och framför allt dig, min sambo Henrik Wikström Liliehök, som har stöttat mig. Du gjorde så att jag orkade balansera exjobb och nytt arbete och ta min examen!

Referenser

Agria. 2024. Agria SKK Stora djurundersökning.

<https://www.agria.se/katt/artiklar/om-katt/katten-popularaste-sallskapsdjuret-i-sverige/> (hämtad 19/5–24).

Anneberg, I., Vaarst, M. & Sørensen, J.T. 2012. The experience of animal welfare inspections as perceived by Danish livestock farmers: A qualitative research approach. *Livestock science*. 147, 49–58.

Animal protection index. 2020.

Alonso, M.E., González-Montaña, J.R. & Lomillos, J.M. 2020. Consumers' Concerns and Perceptions of Farm Animal Welfare. *Animals (Basel)*.10, 385.

Djurskyddsförordning (2019:66)

Djurskyddslag (2018:1192)

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

European Commission. 2023. *Attitudes of Europeans towards Animal welfare*. Special Eurobarometer.

Forsberg, E. M. 2011. Inspiring Respect for Animals Through the Law? Current Development in the Norwegian Animal Welfare Legislation. *Journal of agricultural & environmental ethics*. 24, 351–366.

Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:18) om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m., saknr L 104.

Förordning (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk

Förvaltningslag (2017:900)

Horgan, R. & Gavinelli, A. 2006. The expanding role of animal welfare within EU legislation and beyond. *Livestock science*. 103, 303–307.

Jordbruksverket. 2022. Vägledning för offentlig djurskyddskontroll. Skrivelse. Dnr 5.2.17-21134/2022.

Jordbruksverket. 2025. Nationell djurskyddsrapport, en redovisning av kontrollmyndigheternas arbete.

Kinch, V., Lind, V. & Lagerhäll, A. 2024. Länsstyrelsegemensam rutin för handläggning av klagomålsärenden - djurskydd (internt material). Länsstyrelserna, 28-nätverket.

Kindbom, S. 2015. Djurskyddanmälningar i Västra Götalands län – en studie av faktorer som bidrar till att en anmälan klassas som obefogad. Studentarbete 609. Institutionen för husdjurens miljö och hälsa. Skara.

Lundmark Hedman, F., Andersson, M., Kinch, V., Lindholm, A., Nordqvist, A. & Westin, R. 2021. Cattle Cleanliness from the View of Swedish Farmers and Official Animal Welfare Inspectors. *Animals (Basel)*. 11, 945-.

Lundmark Hedman, F., Berg, C. & Stéen, M. 2021. Department of Animal Environment and Health, Swedish University of Agricultural Sciences. Skara.

Lundmark Hedman, F., Ewerlöf, I.R., Frössling, J. & Berg, C. 2025. Official and private animal welfare inspectors' perception of their own on-site inspections. *Frontiers in veterinary science*, 12, 1575471-.

Lundmark Hedman, F., Rodriguez Ewerlöf, I., Frössling, J. & Berg, C. 2022. Swedish Trotting Horse Trainers' Perceptions of Animal Welfare Inspections from Public and Private Actors. *Animals (Basel)*. 12, 1441-.

Länsstyrelsen Västmanlands län. 2024. Vet du vad Lex Maja är? <https://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/om-oss/nyheter-och-press/nyheter---vastmanland/2024-12-17-vet-du-vad-lex-maja-ar.html>

Muirden, A. 2002. Prevalence of feline leukaemia virus and antibodies to feline immunodeficiency virus and feline coronavirus in stray cats sent to an RSPCA hospital. *Veterinary record*. 150, 621–625.

Offentlighets- och sekretesslag (2009:400).

Scott, K.C., Levy, J. K. and Gorman, S.P. 2002. Body condition of feral cats and the effect of neutering. *J. Applied Animal Welfare Science*. 5, 203–213.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8), om hållande av hundar och katter, saknr L102

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:18) om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m., senast ändrad genom (SJVFS 2019:18), saknr L 104.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:14) om offentlig djurskyddskontroll, saknr L 44.

Livsmedelsverket. 2022. Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan.

Viksten, S. M., Visser, E. K. & Blokhuis, H. J. 2016. A comparative study of the application of two horse welfare assessment protocols. *Acta agriculture Scandinavia. Animal Science*. 66, 56-65.

Väärikkälä, S., Artukka, S.-M., Hänninen, L. & Nevas, M. 2018. Finnish cattle and pig farmers' perceptions of animal welfare inspections. *Animal Welfare*. 27, 369–377.

8. Populärvetenskaplig sammanfattning

För att säkerställa ett gott djurskydd inom djurhållningen krävs en god lagstiftning och en kontrollmyndighet som ser till att denna följs. Länsstyrelsen är den centrala myndighet som bär ansvaret för kontrollerna. En del av deras arbete är att ta emot, prioritera och eventuellt granska och/eller utföra kontroller baserat på inkomna anmälningar avseende bristande djurskydd. Den här studien undersökte de anmälningar som inkommit till Länsstyrelsen i Jönköping under 2024 och som prioriterats till fysisk kontroll. Undersökningen gick ut på att se om det fanns något mönster i anmälningarna som klassades som befogade respektive obefogade.

Till exempel noterades detaljeringsnivån på anmälan, vilka djurslag och brister som anmälan beskrev samt om anmälan var anonym eller inte. I studien ingick även att undersöka varför en obefogad anmälan fått just det ställningstagandet. För att undersöka detta ställningstagande delades anmälningarna in i fyra olika kategorier, som utgick från vilket utfall kontrollen fick. Utöver syftet att undersöka eventuella mönster var syftet även att resultatet skulle kunna användas i samband med länsstyrelsens prioriteringar för att i möjligaste mån undvika genomförandet av obefogade fysiska kontroller.

Resultatet visar att det är svårt att avgöra en anmälans utfall endast utifrån informationen i den. Vissa brister, som till exempel rastning, verkade vara mer frekvent i de befogade anmälningarna. Brister angående klor/hovar/klövar, verkade vara mer frekvent förekommande i de obefogade anmälningarna. Dock var ingen av bristerna representerade i en frekvens som utgjorde att något mönster kunde bekräftas. Det kunde även ses en skillnad i vilka djurslag som de olika anmälningarna handlade om, men även här i en för svag majoritet för att kunna utläsa ett mönster. Detaljeringsnivån på anmälningarna verkar, till viss del, hänga ihop med utslaget där en högre detaljeringsnivå, framför allt på webbformulären, ofta resulterade i befogade ärende.

Ställningstagandet för de befogade anmälningarna verkade dels bero på hur lång tid det går mellan det att anmälan inkommer till att kontroll utförs, där en längre tidsperiod oftare resulterar i ärenden där djuren flyttat/avlivats eller där bristerna åtgärdats av djurhållaren innan eller under kontrollen.

Sammanfattningsvis kan en del faktorer spela in på vilket utslag en kontroll kan få men det är svårt att utifrån den här informationen påvisa mönster som skulle kunna användas i länsstyrelsens prioriteringar.

Bilaga 1

Kategorisering av brister;

- Foder/Vatten – brist på tillgång och/eller tjänlighet på foder och/eller vatten.
- Tillsyn – djuren får inte tillräcklig tillsyn.
- Smutsiga djur – djuren upplevs för smutsiga.
- Rastning – brist på tillräcklig rastning
- Hälsa/Allmäntillstånd – brist gällande hälsan och/eller allmäntillståndet hos djuret/djuren. Även brist på att söka vård för djuret/djuren samt brist på att följa veterinärs rekommendation inkluderades i denna kategori.
- Miljö – bristande miljö i djurhållningen, till exempel bristande luftkvalité eller renlighet.
- Skaderisker – brist gällande att skaderisker fanns i djurhållningen.
- Avel – bristande avel, d.v.s. att aveln är okontrollerad och/eller otillåten enligt lag.
- Kunskap/Förmåga – bristande kunskap och/eller förmåga hos djurhållaren.
- Klor/Klövar/Hovar – brist på tillståndet av djurens klor/klövar/hovar, då det anses för långa.
- Misshandel – djurhållaren anses slå djuret/djuren
- Utrymme – brist gällande utrymmets mått och/eller utformning.
- Slakt – otillåten slakt av djur
- Övergivna – djur som lämnats utan tillsyn en längre tid då djurhållaren övergivit dem. Ärende där djurhållare anges blivit anhållna och/eller inlagda på sjukhus och på så vis övergivit djur inkluderades även i denna kategori.
- Utrustning – användning av otillåten utrustning och/eller otillåten användning av tillåten utrustning
- Registrering –registrering av djur i gällande register saknades.

- Överträdelse – djurhållare anges strida mot gällande beslut så som föreläggande och/eller djurförbud.
- Beteskrav – brist gällande efterlevnad av beteskravet.
- Tillstånd – brist gällande tillstånd, d.v.s. att djurhållaren anses sakna rätt tillstånd för sin djurverksamhet.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Elin Holmberg har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.